

Tumsas laika baltā sajūta

"Balts nekad nav tikai balts – tajā nojaušama netverama citas krāsas atblāzma," saka gleznotāja **Rita Blaževiča**. Šodien mākslas galerijā "BonhanS.S" atklāj viņas akvareļu izstādi "Baltā pasaule" – miera, klusuma un gaišuma oāzi rudenīgi drēgnajā un melnajā laikā. Kā ieskaņu Ziemassvētkiem...

Ilgas pēc sakārtotas vides

"Mēs katrs sevī nesam baltās pasaules izjūtu – ilgas pēc sakārtotām domām un vides. Savā ziņā tā ir utopija, tāpat kā tīri balta krāsa. Dabā – kad baltiem priekšmetiem noliek blakus krāsainu, baltais uzreiz iespaidojas no gaišumu, krāsu un tumsas niansēm; arī dzīvē – lai kā mēs vēlētos, neviens nespēj būt tik labs, lai būtu balts." Māksliniece atzīst – gribētos jau par sevi tā teikt, citiem palīdzēt un labu darīt...

Izstādē skatāmajiem 20 darbiem Rita devusi "Baltās pasaules" nosaukumu, tomēr tie nav pilnīgi balti, bet bēši, zilgani, caurspīdīgi... Ko viņa glezno? Klusās dabas ar un bez ziediem... Traukus – pudeles, kannas, bļodas, gludekļus, kafijas dzirnaviņas... Mālu, porcelānu, stiklu, audumu, mežģīnes. Viena no lielākajām Ritas vājībām – ciemošanās antikvariātos. Nereti gadās – kāda lietiņa uzrunā un prasās gleznā, grūti pretoties. Gadās, ka "nejaušais viesis" kļūst par savējo – "iekortelējas" Blaževiču māju plauktā uz palikšanu. "Daudz gleznoju ziedus," stāsta Rita. "Pušķos, kompozīcijās, arī tāpat – pa kādam ziedam kopā ar stikla traukiem."

Māksliniece aizraujas ar riselījē. Nē, netamborē un neizšuj, bet... glezno. "Bezgala interesanti, bet grūti. Ja rakstu stilizē vai vienkāršo – viss pazūd. Jāskaita rūtiņas un rūpīgi jāuzzīmē. Tā rodas sajūta, ka viss pazīstams, no dabas ņemts, senatnīgs." Vaicāju – vai tam nav vajadzīga neticama pacietība? "Drīzāk – precizitāte," Rita atsmej. "Man patīk kārtība visās lietās."

Ziemassvētku vēstule

"Ar baltas sveces liesmu vēstules es rakstu/ Tiem, kuri ciemos atnāks,/ Tiem, kuri neatnāks." Šīs rindas uzrakstītas uz Ziemassvētku klusās dabas. Kā saka izstādes kuratore, mākslas zinātniece Sarmīte Sīle – šie darbi radīti, lai atstātu zīmi. "Rita Blaževiča darbos izmantotos priekšmetus pēta pamatīgi; apmīļo ik formu, izgaršo ik niansi – drapērijas krociņu, materiāla atšķirības un spēli starp gaišumu un ēnu. Baltā sērija – kā sterila laboratorija." Turpretī "tautiskā" sērija ļaujot atcerēties vecmeistaru pasauli – omulīgus vēderainus ķirbjus, apaļas vara bļodas, stikla pudeles, "mīkstas" formas un siltu, okerīgu krāsu gammu.

Pati māksliniece savus darbus tik strikti neiedala, jo – pasaulē viss plūst, viss mainās. "Dzīve ik dienu mūsu ieceres papildina ar savām korekcijām." Tikpat dažādi, kā mākslinieku likteņi, veidojas arī mākslas "saindēto" dzīve un daiļrade. Kas ko ietekmē – māksla dzīvi vai, tieši otrādi, ikdienas rūpes un pienākumi, prieki un bēdas pakļauj, pakārto un pārkārto mākslai atvēlēto laiku? Nē, teic Sarmīte Sīle: mākslinieks strādā – glezno, zīmē, veido, cerot, ka sapratīs un kāda sirds atsauksies. Un atsaucas – tam, kurš aizskar īsto stīgu. Par šādu "īstās stīgas aizskārēju" Sīle uzskata Ritas "lirisko gleznu

dziesmu". "Viņa spēj mums no jauna atklāt pasauli, kurā mītam – caur reālisma prizmu parādot konkrēta cilvēka un lietu pasaules attiecības, izsakot savu domu un jūtu pasauli. Ritas akvareļi valdzina ar dabiskumu. No darba uz darbu rit nesteidzīga saruna, kurā skatītājam ļauts grimt pārdomās, klusumā izbaudot lietu savstarpējās attiecības, puķu smaržu un daudzveidību." Varbūt tāpēc, ka Ritai laiks rit citādi – lēnāk, svinīgāk, ļaujot gleznu izbaudīt kā svētkus?

Divas stundas zāles vidū

Ko par Ritas romantiskajiem darbiem saka mūsdienu skatītāji, kurus pierasts dēvēt par izvēlīgiem un piedāvājuma nogurdinātiem? "Ai, viņiem laikam patīk!" izsaucas māksliniece un smeļoties izstāsta kādu gadījumu – pavasarī izstāžu zālē, kur ekspozīcijā bijuši 66 darbi, ienācis jauns puisis, pastaigājis, paskatījies un pēkšņi apsēdies zālē uz grīdas – tā arī nosēdējis nākamās divas stundas, dziļā klusumā raudzīdamies uz darbiem. "Acīmredzot kaut kas iekrita sirdī..." klusi noteic Rita. Viņas asociācijas ar "balto" – tīrs, labs, cēls. Tikko uzsnidzis sniegs. Bērna dvēseles. Mātes mīlestība. Vai – arī mīlestība? "Nē, nē, mīlestībā ir vairāk sarkanās krāsas! Tās emocijas ir no citas toņu gammas!"